

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢတၢ်လၢ်တၢ်ဘၣ်အၤသ့

တၢ်န့ၢ်ပၢၢ်လီၤတၢ် ကညိကိသရၢၢ်ကံၢ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် အတၢ်လဲၤ
ထီၣ်လဲၤထီၣ် ခိဖျါတၢ်ထီၣ်သၤတြီၤတၢ်လီၤပလီၤသးတဖၣ်

တၢ်ကွဲးဖျါအလံာ်ဟံၣ်ဖျါ

“ဖဲပဘဉ်ဟ်တုၣ်ကွံၣ် ပတိၣ်အဂၢၢ်အကျၢၤဝံၤအလီၢ်န့ၣ်, ပတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤ လၢလီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ပၤတၢ်ဆၢတကပၤ ဆီတလဲကွံၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤလီၢ်လံၤ လၢတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်, တၢ်ပိးတၢ်လိတဖၣ် ဒီးတၢ်ဆဲးကျိးတဖၣ် ဖဲလီၢ်ခၢၣ်သးန့ၣ် ပတုၣ်ကွံၣ်သးန့ၣ်လီၤ...**မၤလၢတၢ်အိၣ်သးအတၢ်ဆီတလဲအဖိတၢ်တအိၣ်ဒီးလီၢ်ခၢၣ်သးအတၢ်ဖိၣ်ဃံးန့ၣ် အမ့ၢ်တၢ်လိၣ်ဘဉ်လီၤ...ဖဲပ**မၤတၢ်ဆၢတၢ်လၢလီၢ်ခၢၣ်သးပတိၣ်အခါ ကိၢ်ရဲၣ်ပတိၣ်မ့ၢ်စံးဝဲလၢ “တသ့ဘဉ်” န့ၣ်, ပကဘဉ်ဆီတလဲကွံၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ပလိၣ်ဘဉ် ကိၢ်ဆဉ် ဒီးကိၢ်ရဲၣ် ပှၤဘဉ်မူဘဉ်ဒါတဖၣ် ကဘျါဆဲးအတၢ်အိၣ်သး ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပအၢၣ်လီၤအီၤလီၤဃုာ်တၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ် လၢတၢ်ပၣ်ဃုာ်မၤသကံးတၢ်အတၢ်မၤတကွံၣ်ဒိအဂီၢ် ဒီးပဒုးသုဒုးဘဉ်တုၣ်လံအဝဲသ့ၣ် လၢကမၤတၢ်ဆၢတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးမူဒါ လၢကမၤလၢထီၣ်ပှၤထီၣ် ကျဲသန့တဖၣ် ဖဲအပတိၣ်ဒဉ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.”

- ဝဲၤကျိၤခိၣ်, *KECD*

ပုၤဃုသ့ၣ်ညါမၤလိတၢ်ဖိကရူၢ် -

Greg Tyrosvoutis

Saw Sam San

Naw Nay Yu Paw

တၢ်ဂီၤခဲလၢ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိၣ်အံၤ, ဘျီဘၣ်အံၤ ဒီးစူးကါအံၤ ဃုၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ပျဲန့ၣ်လီၤ.

© TeacherFOCUS Education Consulting 2025 <https://www.teacherfocusconsulting.org/>

© The Karen Education and Cultural Department 2025 <https://kecdctl.org/>

© The Karen Teachers' Working Group 2025 <https://ktwg.org/>

© The Karen Refugee Committee - Education Entity 2025 <https://krceeuk.wordpress.com/>

Creative Commons Attribution - Non Commercial ShareAlike 4.0 International Licence (CC BY-NC-SA 4.0) By using the content of this publication, the users accept to be bound by the terms of use outlined in CC BY-NC-SA 4.0 for attribution and sharing. Full licence available at: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

တၢ်ဟ့ၣ်မံၤလၢသၣ်ကပီၤ--ဝံသးစူၤ ကွဲးပျီသယဲၤအံၤ ဒ်လၢလၢ်အသိးတက့ၢ် -

Tyrosvoutis, G. (2025). တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢတၢ်လဲလိာ်ဘျီဘၣ်အံၤသ့ - တၢ်နီၤပၢ် လီၤတၢ် ကညီကိၣ်သရၣ်ကံၢ်စိတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ခီဖျိတၢ်ထီၣ်သတြီၤတၢ်လီၤပလိာ်သးတဖၣ်. TeacherFOCUS Education Consulting. <https://www.teacherfocusconsulting.org/research>

ကညီကုန်သွယ်သုံးလဝဲကျို (KECD)

ကညီကုန်သွယ်သုံးလဝဲကျို (KTWG)

ကီရ်ရပ် 7 ဘွပ်
ကိပ် 140,732 ဂါ
ကိပ် 1,671 ဖျပ်
ကိပ်သရပ် 11,192 ဂါ

ကညီဘုဂီဘုခဲကမံးတံ -
ကုန်သွယ်မလုကျို (KRCEE)

ဘုဂီဘုခဲကမံးတံ 7 ဘွပ်
ကိပ် 20,718 ဂါ
ကိပ် 46 ဖျပ်
ကိပ်သရပ် 845 ဂါ

မံလးအူ
ဘုဂီဘုခဲကမံးတံ

မံရးမံ
ဘုဂီဘုခဲကမံးတံ

တံသုသုညါမလံ
အလံအကျိတဖ် -

ဖ်အုဂီရပ်

ကိပ် 11,130 ဂါ
ကိပ် 127 ဖျပ်
ကိပ်သရပ် 933 ဂါ

မံလး
ဘုဂီဘုခဲကမံးတံ

ကိပ် 7,181 ဂါ
ကိပ် 18 ဖျပ်
ကိပ်သရပ် 327 ဂါ

မံဆံး

အုပု
ဘုဂီဘုခဲကမံးတံ

ဖိသည့်တဖန်စူးကါ လိာ်ကဘျး
အိၣ်ဒီးအလွာ် လၢကစံးဆါ
ကံ့သရၣ် တၢ်သမံသမံးမၤကွၢ်
တၢ်သံကွၢ်တဖန်အဂီၢ်

ပဒိၣ် ဒီးကရူၢ်ကရၢလၢတမ့ၢ်ပဒိၣ်အါဖုတဖန် ဟ့ၣ်လီၤကံ့သရၣ်ကံၢ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီ (TPD) တၢ်သိၣ်လိာ် ဆူကူၣ်သ့ပုၤမၤတၢ်ဖိ လၢအအိၣ်ဖဲကီၢ်ပယီၤ ဒီးကီၢ်ဆါတဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ ဒ် နီၢ်ကစၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအိၣ်ဝဲအသိးအံၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်လီၤဆိလိာ်သး ဒီးတၢ်ကွၢ်ကျဲးစးထဲးဂံၢ်ထဲးဘါ လၢနီၢ် ကစၢ်တၢ်ပၤလီၤသးအဂီၢ် ခိၣ်ဖျါကူၣ်သ့ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ ဖဲ "ထံကီၢ်" လၢအိၣ်ဒီးကလုာ်ဒုၣ်အါဒုၣ် လၢအဘၣ်တၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်အံၤ ခိၣ်ဖျါ တၢ်စံၣ်စါတဲစါ အါကလုာ် စးထီၣ်ဖဲထံကီၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်သဘျူ လၢအဲကလံးတၢ်မၤလဲၤအိၣ် ကီၢ်သန့အအိၣ် ဖဲ 1948 လံၤလဲၤန့ၣ်လီၤ (South & Lall, 2016). Rinehart ဒီး Tyrosvoutis (2023) ဟံၣ် နီၣ်ဝဲလၢ ကရူၢ်ကရၢလၢတမ့ၢ်ပဒိၣ် အပုၤဟ့ၣ်လီၤ TPD သ့တဖန် ဘျါဆဲးတၢ်အိၣ်သးလၢ COVID-19 တၢ်ဆါ သံသတြိာ်အကတီၢ် ခိၣ်ဖျါတၢ်စူးကါ တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအကျါအကျဲလၢ အလဲလိာ်ဘျီဘၣ်သးညီ လၢအဒုးသုဒုးဘၣ် တၢ်မၤဘၣ်ဘျးဘၣ်ဒါ ဒီးတၢ်ခိဆါတၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤလိာ် အတၢ်ဟံၣ်ဖျါအံၤ ဘၣ်တၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်အံၤ ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢ အပုၤကွၢ်တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤလိာ်အဖီခိၣ် ခိၣ်ဖျါ တၢ်စူးကါ Complexity Theory (တၢ်သိၣ်တၢ်သိမံၤပုၤဘၣ်ဃး တၢ်အိၣ်သးလၢအလီၤဆိလိာ်သးတဖန် ဒိဘၣ်မၤဟူးလိာ်သးဒ်လဲၣ်) လၢတၢ်ကဃုသ့ၣ်ညါအါထီၣ်လီၤတံၢ် Karen Education and Cultural Department (KECD), Karen Refugee Committee – Education Entity (KRC-EE), ဒီး Karen Teachers' Working Group (KTWG) အ TPD အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖန် ဒ်သိးကဟံၣ်ပနီၣ် အကျါအကျဲတဖန်လၢတၢ်စူးကါအံၤ လၢတၢ်က ဃိထံသ့ၣ်ညါ တၢ်တြိမၤတံၢ်တံၢ်ခံကလုာ် လၢအမ့ၢ်ဝဲ COVID-19 တၢ်ဆါသံသတြိာ် ဒီးတၢ်ဒုးတၢ်ယၤလၢအကဲ ထီၣ်တၢ်လံၤသးယံၤယံၤထာထာ လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီး သုးမိၤစီရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ် ထံကီၢ်တၢ်စီတၢ်ကမီၤ လၢခ့ခါ ကတီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤလိာ်ဘၣ်ဃးတၢ်အကံၢ်အစီပတီၢ်အံၤ စူးကါ အကျါအကျဲလၢထီၣ်သတြိာ် တၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးယါ ဂ့ၢ်ဂီၤလၢပုၤတဖန် အတၢ်လီၤပလိာ်သး (Vavrus & Bartlett, 2022) လၢတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤခံတီၢ် လၢအမ့ၢ် မဲၤလး ဘၣ်ကီဘၣ်ဒဲဒဲကဝီၤ ဖဲကီၢ်ကီၢ်တဲၣ် ဒီးဖုၣ်အိၣ်ကီၢ်ရဲၣ်, ကညီကီၢ်စဲၣ်, ကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤ အံၤ ဘၣ်တၢ်ထာဖျိာ်အံၤ ဖဲလိာ်မၤ ဒီးလိယူၤလဲ 2023 လၢအပုၤဃုာ်ဒီး ပုၤဟံၣ်ဖျါမၤသကိးတၢ်ဖိ အဂၤ 60 လၢ အမ့ၢ်ကရူၢ်ဟံၣ်ဖျါမၤသကိးတၢ်ဃုဖု အပုၤခါၣ်စးတဖန် လၢအမ့ၢ်ဝဲ ကံ့သရၣ်သိၣ်လိာ်တၢ်လၢတီၤဒီးပူၤ 18 ဂၤ, ကံ့သရၣ်ပူၤန့ၣ်တၢ် 16 ဂၤ, ကံ့ခိၣ်န့ၢ် 6 ဂၤ, လီၤကဝီၤကူၣ်သ့ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ 6 ဂၤ, တၢ်ကရၢကရိခိၣ်န့ၢ် လီၤ လၢပတီၢ်ထီ 8 ဂၤ, ဒီးပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ် 6 ဂၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤလိအံၤ ဘၣ်တၢ်မၤအီၤ ဒ်သိးကၤနၢ်ပၢ် ကိၣ်သရၣ်ကံၢ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ခီဖျါတၢ်စူး ကါ Complexity Theory ဒ်အမၤ တၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၣ်ပျီၣ်အတၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်တခါ လၢဘၣ်တၢ်ဟံးဖျါတၢ်လဲၤအီၤ ဒ်သိးကၤ ဟံးပနီၣ် တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢတၢ်လဲၤလိာ်ဘၣ်အီၤသ့ ဖဲတၢ်အိၣ်သးလၢ အဆိတလဲသးတဖၣ်အပူၤ လၢကိၣ်သရၣ်တၢ်ကွၢ် ဘၣ်ကူၣ်သ့ (Cochran-Smith et al, 2014; Ell et al., 2019) ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပၤဟံးပနီၣ်ခိၣ်ဖဲ အတၢ်ထံးဂံၢ်ထံးဘါ (Mitchell et al., 2022; Ramalingam & Jones, 2008) ခံခိယၢ်ပၤလၢာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဃုသ့ၣ် ညါမၤလိအံၤ ထံၣ်ဘၣ်ဝဲလၢ ကညီ TPD အံၤဘၣ်တၢ်မၤအီၤသ့ဒီးဝဲဆူညါ ခီဖျါတၢ်စူးကါ တၢ်လဲၤလိာ်မၤဘၣ်အါကလၢ တၢ် ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအကျိၤအကျဲၤလၢအကျိၤဒိၣ်တဖၣ် လၢအမၤဝဲ တၢ်လဲၤလိာ်ဆိတလဲ, တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ထံၣ်အကျိၤအကျဲၤတဖၣ်, တၢ် ဖဲးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤလၢကဲထီၣ်သးသီ, ဒီးတၢ်တအိၣ်ဒီးလီၤခါၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ဃံးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဟံးဖျိထီၣ်သကိး အဖီခိၣ်န့ၣ်, ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်အိၣ်သးသ့တဖၣ်အံၤ ဒူးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအဆိတလဲသးသ့ လၢအသ့ကွၢ်ဆၢၣ်မၤ တၢ်တၢ်လၢမုၢ်မဆါတနံၤအံၤ ဖဲကိၣ်ကိၣ်တဲၣ်-ကိၣ်ပယီၤကိၣ်ဆါ ခံခိယၢ်ပၤလၢာ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီ TPD တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် ဃးဘၣ်တၢ်ဟံးပနီၣ်အီၤဒ်အမၤ "တၢ်မၤရဲၣ်တၢ်ကျဲၤခိၣ်သ့ လၢဘၣ်တၢ်ဒူးအိၣ် ထီၣ်အီၤ လၢတၢ်တြီၤမၤတံၢ်တၢ်အဂီၢ်"

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်	တၢ်ကွဲးဖျါ	တၢ်ကဲထီၣ်သးဟံးထွဲထီၣ်အခံ
 တၢ်လဲၤလိာ်ဆိတလဲ	တၢ်ဘၣ်ဘၣ်ကူၤ TPD ကံၢ်စီကွၢ်ဂီၤတဖၣ်, တၢ်ကမၤအီၤ ပုၤဘျီ, တၢ်လိာ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်, မုၢ်န့ၣ်မုၢ်သီတဖၣ်, တၢ်ဂ့ၢ် ခိၣ်တတဖၣ်, ဒီးပုၤဟံးဖျိမၤသကိးတၢ်ဖိၣ်နီၣ်ဂံၢ် ဒီးသန့ ထီၣ်သးလၢ တၢ်အိၣ်သး ဒီးတၢ်လိာ်ဘၣ်အိၣ်ထီၣ်အဖီ ခိၣ်.	တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ဘၣ်ယီၤ အိၣ် ထီၣ်ဝဲသန့က တၢ်ဟ့ၣ်လီၤဘၣ် TPD တၢ်သိၣ်လိ လၢတၢ်ဘၣ်တၢ် ဘၢအပူၤ
 တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ထံၣ် အကျိၤအကျဲၤတဖၣ်	တၢ်စူးကါ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ထံၣ်-တၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်ကူၤ အ ကျိၤအကျဲၤတဖၣ် ဒီးတၢ်ဃုဒီးန့ၣ် ကိၣ်သရၣ်တၢ်ထံၣ် လၢ တၢ်တီၢ်သ့ၣ်ဟံးသးအပူၤ စးထီၣ်လၢ ကိၣ်အပတီၢ် တၢ်ဃီ ဆူ လီၤခါၣ်သးပတီၢ်. တၢ်အံၤပၣ်ဃုဒီး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ အဂံၢ်ထံးအကျိၤအကျဲၤအါမံၤ ဒ်အမၤ တၢ်ထၢဖျိအီၤ ဒ်အ လုၢ်လၢအိၣ်ဝဲအသိး ဒီးတမ့ၢ်ဒ်လုၢ်လၢအိၣ်ဝဲအသိး လၢ လီၤကဝီၤပူၤတၢ်လိာ်တၢ်ကျဲၤအါတီၤ ဒ်သိးကမၤတၢ်ဆါ တၢ် လၢအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ်တၢ်အိၣ်သး ဖဲတၢ်သ ဘၣ်ဘၣ်ကတီၢ်အဂီၢ်လီၤ.	TPD အံၤဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ ကိၣ် သရၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ် အိၣ်သးလၢအကြးအဘၣ်အဖီခိၣ် ဒီးကိၣ်သရၣ်အတၢ်ထံၣ်ဆိကမိၣ်သ့ၣ် တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဒိကန့ၣ်အီၤ ဒီးဘၣ် တၢ်ယူးယီၣ်ဟံးကဲအီၤ.
 တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအကျိၤအ ကျဲၤလၢကဲထီၣ်သးသီ	တၢ်ကရၢကရိအလုၢ်လၢ လၢတၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ/တၢ်ဟ့ၣ် လီၤသး ဒီးတၢ်သးအိၣ်မၤစၢၤ လၢကိၣ်သရၣ် ဒီးကိၣ်ဖိတဖၣ် အဂီၢ် ဖဲတၢ်အိၣ်သးလၢအကိၣ်ခဲတဖၣ်အကတီၢ်.	တၢ်ဟ့ၣ်အဘူးအလဲ ဒီးတၢ်ခဲးတၢ် ယၢ်လၢ ကံၢ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဂီၢ် စ့ၤဝဲသန့က, တနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်အ တီၢ်ပူၤ ကိၣ်သရၣ်နီၣ်ဂံၢ်အါထီၣ်ဝဲဒၣ်.
 တၢ်တအိၣ်ဒီး လီၤခါၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ဃံး	တၢ်ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်ကဲခိၣ်ကဲန့ၢ် ဖဲလၢမူဒါသ့ၣ်တ ဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤ ဆူပုၤမၤတၢ်ဖိလၢလီၤကဝီၤ ပတီၢ်တဖၣ်အအိၣ်. တၢ်အံၤမၤဂ့ၢ်ထီၣ် လီၤကဝီၤတၢ်ပၤ တၢ်ဆၢ ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢကဆၢတၢ် ကျဲၣ်သ့သန့တ ဖၣ် ဒ်သိးကဘျီဆဲး ပုၤတဝါအတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်အဂီၢ် လီၤ. တၢ်အံၤပၣ်ဃုဒီး တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် တၢ်ပၤဆၢရဲၣ် ကျဲၤတၢ်တီၢ်ကျဲၤ လၢတၢ်လိာ်လိာ်ဘၣ်အီၤသ့ ဒီးတၢ်မၤ ရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢစတီၢ်ဟံးအဂီၢ် လီၤဆိဒ်တၢ် တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢ ကဟံးဖျါထီၣ် တၢ်သ့လဲၤလိာ်မၤဘၣ် က့ၤ တၢ်ဟ့ၣ်လီၤစတီၢ်ဟံးအလီၤအကျဲၤတဖၣ် ဒီးတၢ်ကွၢ် ကဒါက့ၤ တၢ်တီၢ်ကျဲၤအနီၣ်ထီၣ်တဖၣ် ဒီးသန့ထီၣ်သး လၢ တၢ်လိာ်ဘၣ်အိၣ်ထီၣ်သီတဖၣ်အဖီခိၣ်.	TPD အံၤ ဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဘျီးဘၣ် ဒါအီၤ လၢလီၤကဝီၤတၢ်လိာ်တၢ်ကျဲၤ လီၤလီၤဆိဆိအဂီၢ်. လီၤကဝီၤပူၤ ဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ် ဟ့ၣ်စီဟ့ၣ်ကမၤအီၤ လၢကမၤတၢ် ဆၢတၢ်တဖၣ် ဘၣ်ဃးဒီး TPD. စ့ တီၢ်ဟံးတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ကရဲၣ်ကျဲၤ ဟံးလီၤကဒါက့ၤအီၤ ဒ်သိးကမၤလီၤ တံၢ်ဝဲလၢ TPD အံၤ ကလဲၤသးဘၣ် ဘျီးဘၣ်ဒါ ဒီးကကြးဝဲဘၣ်ဝဲဒီး တၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်.

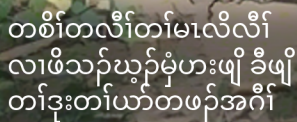
ဖဲတၢ်အိၣ်သးဂၢၢ်ဂၢၢ်ကျဲၤကျဲၤအကတီၢ်န့ၣ်, တၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢအိၣ်ဒီးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လီၤတၢ်လဲၤဆဲး ဒီးဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်ဒီးလၢအိၣ်ဝဲအသိးသ့တဖၣ်အံၤ ဒုးကထီၣ် တၢ်ကဲဘျးအါမံၤ လၢ TPD တၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤအဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ်, တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤလိာ်အံၤ ထီၣ်ဝဲလၢ ဖဲတၢ်အိၣ်သးတၢ်ကဲဘျးအါမံၤန့ၣ် ခိၣ်န့ၣ်ပတီၢ်ထီၣ်သ့တဖၣ် ထီၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးအမ့ၢ် တၢ်တြီၤမၤတၢ်တၢ်တခါ လၢတၢ်သ့ခိဆၢတၢ်အိၣ်သး တၢ်လီၤတၢ်လဲၤအဂီၢ်လီၤ. လၢတၢ်ဒုးအိၣ်အါထီၣ် တၢ်ဖဲတၢ်မၤအလၢအပူၤအလီၤန့ၣ်, တၢ်ဖဲတၢ်မၤတၢ်ကိၣ်ဒီးလီၤတၢ်လဲၤဆဲး ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအလၢအလၢ လၢအဃးသ့တဖၣ်အံၤ ဒုးကထီၣ် တၢ်ဝဲဃၢ လၢတၢ်ကမၤလၢထီၣ်ပဲထီၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂီၢ်လီၤ. လၢတၢ်ဂီၢ်အံၤအဃိ, တၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤဖဲကိၣ် ဆၢခိယၢ်ပလၢ်အံၤ မၤတၢ်ဆၢတၢ်ကိၣ်ခဲခဲ လၢကဟံပတီၢ် TPD တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢအဘၣ်လူၤဟံမၤထွဲတၢ်န့ၣ်ကျဲၤ လၢအဃး ဒီးဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်ဒီးလၢအိၣ်ဝဲအသိး, လၢအပၣ်ဃုဒီး ဘၣ်ကဲဘၣ်ခဲကိၣ်သရၣ် တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အတၢ်ကိၣ်ဒီး လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဟံအံၤ ဖဲတၢ်စီတလီၢ် လီၤအိၣ်ကဒုတဖၣ်အပူၤ ဒီးတၢ်စူးကါ ကိၣ်သရၣ်ဟးဝူၤဝီၤပုၤန့ၣ်တၢ်တဖၣ် လၢကထၢဖျိၣ် တီၤဒေးပူၤတၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်အကျိၤ ဖဲကညီကိၣ်စံၣ်ပူၤအဂီၢ်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိသ့တဖၣ်အံၤအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢ ကလဲၤလိာ်စူးကါ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအသိတဖၣ် လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ကွၢ်ကဒါကၤ သန့တဖၣ်, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် ဒီးတၢ် တီၢ်ကျဲၤတဖၣ် ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်ဖျိၣ်ကိၣ်ဖဲအပူၤန့ၣ်, ဟံဖျါထီၣ် အဝဲသ့ၣ် အတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ် လၢတၢ်တသ့ၣ်ညါဟံပနီၣ် အံၤတၢ်လီၤတၢ်လဲၤ ဖဲကိၣ်အူတၢ်အိၣ်သးတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢန့ၣ်အမ့ၢ်ညါ, တၢ်မၤတၢ်ထီၣ်ထီၣ်ဘးဆူၣ် ဂီၢ်ဂီၢ်အူတၢ်လိာ်ဘၣ်သ့တဖၣ်အံၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဟံအိၣ်ဒီးအမ့ၢ် တၢ်အကါဒိၣ် တခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအကျိၤအဘၣ် ဒီးဘျါဆူၣ် တၢ်လိာ်ဘၣ် လၢကိၣ်သရၣ်တဖၣ်အဂီၢ်သန့ က, တၢ်တအိၣ်ဒီး တၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤအတၢ်ဟံပတီၢ် လၢ TPD အဂီၢ်အဃိန့ၣ်, တၢ်ကတီၢ်န့ၣ်ခဲတၢ်လၢ တၢ်သ့ၣ်ညါ ဟံပနီၣ်အဂီၢ်အံၤ ကထီၣ်တၢ်ကိၣ်တၢ်ခဲ မ့ၢ်လၢတၢ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် ကူၣ်သကံၤစီပတီၢ်ထီၣ်သးတၢ်သး တပယျာ်ဃိအံၤ ကိၣ်ဒီးအ လီၤအဃိလီၤ. ဖဲတၢ်အိၣ်သးခိယၢ်ပလၢ်အပူၤန့ၣ်, တၢ်ဟံလီၤတၢ်တၢ်ဆၢတၢ်လၢအကဲခဲသ့တဖၣ် ဒ်သိးကမၤစၢၤလီၤ ကိၣ်သရၣ် တၢ်ကွၢ်ထံကွၢ်ဆဲးတၢ် ပဲဘျါ ဒီးကဘၣ်မၤအိၣ်လၢလၢပဲၤပဲၤထဲလဲၣ် ဖဲတၢ်နးတၢ်ဖျိၣ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဆၢ တၢ်သ့တဖၣ်အံၤအဖီခိၣ် တၢ်ဂီၢ်ဟံထွဲထီၣ်အခဲတခါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ကညီ TPD အံၤ တၢ်တသ့ၣ်ညါဟံပနီၣ်ဒီးအံၤလၢလၢပဲၤပဲၤ ခိဖျါ ကူၣ်သ့ပတီၢ်ထီၣ်ကိၣ်တဖၣ်, UN တၢ်ကရၢကရိတဖၣ် မ့ၢ်တဖၣ် ထီၣ်ဂီၢ်ဂီၢ် တၢ်ဟံပနီၣ်ကမံးတံၢ်မိၢ်ပုၤတဖၣ်ဘၣ်. တၢ် တၢ်တၢ်အံၤ ကထီၣ်ဒီးဝဲတၢ်ဂီၢ်ကိၣ်ဆူၣ်ညါ မ့ၢ်လၢ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်အိၣ်သးအါတက့ၢ်အံၤ လိာ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအလဲၤ သးဒ်သိးသးတပယျာ်ဃိ ဃုဒီး တၢ်လူၤဟံမၤထွဲ တၢ်ဟံပတီၢ် ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဆၢကတီၢ်တက့ၢ်လီၤတၢ်လဲၤဆဲးတဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

Inter-agency Network for Education in Emergencies (INEE) ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကိၣ်သရၣ်တၢ်သိၣ်လိ ဒ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့ တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်မိၢ်ပုၤတခါအသိး ဖဲတၢ်ခိဆၢဂီၢ်ဂီၢ်အူတၢ်အိၣ်သးကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ် INEE (2024) တၢ်န့ၣ် ကျဲၤတဖၣ်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်, TPD ဖဲကိၣ်အူတၢ်အိၣ်သးကတီၢ်အံၤ ကြံးတၢ်ထီၣ်ထီၣ်ဘးဆူၣ် တၢ်ဟံပနီၣ်ခိၣ်သ့ၣ် နွံထီၣ် လၢအမ့ၢ်ဝဲ - တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်, တၢ်ကြံးဝဲဘၣ်ဝဲဒီးတၢ်အိၣ်သး, တၢ်ဒုးပၣ်ဃုာ် တၢ်ဂီၢ် ခိၣ်တီတဖၣ် လၢတၢ်ဒိသဒါ ဒီးတၢ်မၤစၢၤလီၤတၢ်ဘၣ်ယီၤအဂီၢ်, တၢ်ကဟ့ၣ်လီၤခိ ခိဖျါပုၤဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိလၢအိၣ်ဒီးကံၤစီ တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်, တၢ်ကဘၣ်တၢ်လိာ်ဟံပနီၣ်အံၤ ခိဖျါကူၣ်သ့ပုၤဘၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ်, တၢ်ဒုးပၣ်ဃုာ် ပုၤမၤလိတၢ်ဖဲအ တၢ်ဖဲသကိးမၤသကိးတၢ် ဖဲနီၢ်ကစၢ်တၢ်မၤလိန့ၣ်တၢ်အလီၢ်, ဒီးမ့ၢ်သ့န့ၣ် တၢ်ဒုးပၣ်ဃုာ် ဒီးကွဲးတၢ် တၢ်မၤလိမၤဒီးအကျိၤ အကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤဟံဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်ဖဲတဖၣ် လၢဘၣ်တၢ်သိၣ်ကိၣ်သးဒီးအံၤ ဖဲတၢ်ကွဲးန့ၣ်ကွဲးဃါဂီၢ်ဂီၢ်လၢပုၤအပူၤအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်အတၢ် ဒီးတဲသိၣ်ညါထီၣ် တၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤ လၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟံအိၣ်ဒီးအံၤ ဘၣ်ဃး TPD လၢဂီၢ်ဂီၢ်အူကတီၢ် ဒီးသ့ၣ်ညါဟံပနီၣ် အတၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤ လၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်အံၤသ့သ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဟံ ဖျိၣ်ထီၣ် ဒီးတၢ်တယာ်ကွၢ် တၢ်ဖဲတၢ်မၤအိၣ်အတၢ်အတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ် လၢကညီကလုာ်အတၢ်အိၣ်သးခဲခါအဖီခိၣ်န့ၣ်, တၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးအံၤလၢ TPD ဖဲကိၣ်အူကတီၢ်အံၤ ကဘၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်အဖီ ခိၣ်, ကဘၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢ တၢ်လိာ်တၢ်ကျဲၤအဖီခိၣ်, တၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤသိၣ်လိအံၤ ခိဖျါပုၤဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိလၢအိၣ် ဒီးကံၤစီတဖၣ်, တၢ်ကဘၣ်မၤအိၣ်ဆူၣ်ညါ ဒီးလၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဂၤစုာ်စုာ်အဂီၢ်, ဒီးကဘၣ်လီၤပလီၤသးဒီး ကံၤစီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အ တၢ်ဟံပတီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီကိၣ်စံၣ်ပူၤ ကိၣ်အါန့ၣ် 45 ဖျါအံၤ ကဲထီၣ်တၢ်လဲၤ တၢ်လိာ်တၢ်ကျဲၤလၢ တၢ်ကထီၣ်ဒါမၤဟးဂီၢ်အံၤအဂီၢ် (KECD, 2024, Sept)

တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလာ
တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအဖီခိၣ်

ကညီကိုသရုပ်တဖန် ဒီးန့ၣ်ဘဉ် တၢ်မၤလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ကံၢ်စီတၢ်သ့တၢ်
ဘဉ် ဖဲတၢ်အိၣ်သးလၢအဝဲသ့ၣ်ဖံးတၢ်မၤတၢ် - တံၢ်ဒးပူၤ

တၢ်မၤအံၤဆၢညါ ဒီးလၢ
ပၤတၢ်တၢ်တၢ်အဂီၢ်

တီ၊ဒေးပူ၊ တၢ်ကွၢ်ထံကွၢ်ဆး ဒ်ညါန့ၢ်အသိးအံၤ ဟ့ၣ်ပျဲကိသရၢ်တဂၢၣ်
စၢ်လၢ၊ ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် နီၤကစၢ်တဂၢၣ်အဂီၢ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်
ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤသိၣ်လံအီၤ
ခိဖျိပုၤဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လံ
လၢအံၣ်ဒီးကံၢ်စီတဖၣ်

KECD, KTWG ဒီး KRCEE စူးကါထံဒ် ကိုသရဲပုန့်တံာ် လၢကံာ်စီပ တံာ်တုထီၣ်ဘး လၢအအိၣ်ဒီး တံာ်လဲၤခိဖျါလၢတံာ်ဒီးပူၤ ဒီးကံာ်စီတံာ်သ့ တံာ်ဘၣ်လၢလီၤဆီဆီ ခံခါလၢန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလာ
တၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်

ကညီ TPD တ်မလိမဒီးအတၢ်ဂ့ၢ်ခိတီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဟံၤဖျါထီၣ် ကံသ ရၣ်ဒီးကိဖိတဖၣ် တနံၤဘၣ်တနံၤအတၢ်လဲၤခိဖျါနီၣ်ကိၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် ဂ့ၢ်ခိၣ်တီအသီတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ထၢန့ၣ်အါထီၣ်အီၤ ဆူ TPD အပူၤ ဒ်အမ့ၢ် COVID-19 တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒီးတၢ်ပူၤဖျးဒီးတၢ်ဘၣ်ယီၣ်, တၢ်ရဲလီၢ် မ့ၢ်လီၢ် ဒီးသးဂ့ၢ်တၢ်မလိမဒီး, တၢ်မၤစ့လီၤ တၢ်တၢ်တနါ အတၢ်ဘၣ် ယီၣ်, တၢ်ခိဆၢ ဒီးတၢ်အိၣ်ကတီၤဟံသး လၢဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်အိၣ်သးအဂီၢ် ဒီး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ဖးသ့ ဘၣ်သးတၢ်စုကဝဲလၢအပီၤဖးသ့အတၢ်ဘၣ်ယီၣ် (EORE) တၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢပလၢ်သးဒီး
ကံစီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်
အတၢ်ဟံပတီၢ်တဖၣ်

ကညီကိုသရုပ် တင်သွားတော့ အတတ်ပညာတိုးတက်မှုအဖွဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များ -
တင်သွင်းနိုင်ပါ၊ လုံခြုံစိတ်ချမ်းသာကျင့်ကြံတာ၊ တင်သွင်းနိုင်ပါ၊ တင်
သွင်းနိုင်ပါ၊ အခွင့်အရေး၊ တင်ဒါမေးမြန်း၊ တင်ဟန်ခံယူနိုင်ပါတယ်။ တင်မ
လိုအပ်ဘဲ၊ တင်ဒါပေးပို့တာမျိုး၊ ဒီတင်မလုပ်မိဘူး၊ ဒီတင်
လုပ်ထိုင်လဲ၊ MTB-MLE, တင်တင်အောင် လိုက်ကစား လုပ်တင်
ဆုံးတင်လေ၊ ဒီတင်နဲ့သိ ဖော်ပြသွင်းအပျို့၊ ဒီဒီအိုင်တင် တင်သွင်း
ဒီတင်မလုပ်မိဘဲ ဖော်ပြသွင်းအပျို့လုပ်အောင်တင်အပျို့
နဲ့လို့။

လၢတၢ်ကမၤဆူၣ်ထီၣ် TPD အဂီၢ်, ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်လိာ်ဘၣ်သ့တဖၣ် လၢကူၣ်သ့ပုၤစံၣ်နီၤအဂီၢ်အံၤ တၢ်ကဘၣ်မၤတုၤထီၣ် ထီၣ်ဘးအိၣ်န့ၢ်လီၤ. ဒ်ပုၤဟံၣ်ဖျါမၤသကိးတၢ်ဖိ လၢတၢ်သံကွၢ်သံဒီးအိၣ်တဖၣ် ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤ အတၢ်ထီၣ်ဆိၣ်ကမိၣ် ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်အသိးန့ၢ်, စ့ဆိၣ်ထွဲ ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဟဲၣ်န့ၢ်လၢတၢ်ကရၢကရိၣ်ချ့ၤ လၢကိသရၢၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့အဂီၢ်အံၤ ကြးဟံးန့ၢ်ဒီးဝဲလၢ တၢ်လိာ်အိၣ်တၢ်, ကြးဆိၣ်ထွဲတၢ်သ့လဲၤလိာ်ဘၣ်သးညိ, ကြးဟံးန့ၢ်စူးကါ တၢ်ဟံး ဖျါမၤသကိးတၢ် အကျိၤအကျဲၤ, ကြးကဲထီၣ်သးလၢကတီၢ်ယံာ် ဒီးလၢတၢ်ဖိးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤခဲလၢ်အဂီၢ်, ဒီးကြးပ ညိၣ်တၢ်နီၤဖးလီၤစ့ဆိၣ်ထွဲ ဆူကူၣ်သ့ပုၤစံၣ်နီၤလၢအသ့ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်အအိၣ်န့ၢ်လီၤ.

စ့ဆိၣ်ထွဲ ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဟဲၣ်န့ၢ်လၢတၢ်ကရၢကရိၣ်ချ့ၤ လၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးအိၣ် လၢ TPD အဂီၢ်

ဟ့ၣ်စ့ဆိၣ်ထွဲ လၢကူၣ်သ့ ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါအဂီၢ်

တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢ တၢ်ကဟံၣ်ပညိၣ် စ့ဆိၣ်ထွဲ လၢပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ လၢ အသ့ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဒီး TPD အဂီၢ် ဒ်အမ့ၢ် - ကိ သရၢၣ်တဖၣ်, ပုၤဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိတဖၣ်, ကိခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်, ဒီးလီၤကဝီၤကူၣ် သ့ ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်.

ကတီၢ်ယံာ်တၢ်မၤတကီၢ်

စ့ဆိၣ်ထွဲလၢကတီၢ်ယံာ် အတၢ်လဲၤတရံးသး စးထီၣ်လၢ သၢနီၣ် တုၤ ယံာ် နီၣ်အံၤ ဒုးသ့ဒုးဘၣ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဒ်သိးကတီၢ်ဟံၣ်တၢ်လၢ ခါဆူညါအဂီၢ် ဒီးဆိၣ်ကမိၣ်တၢ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ် ဘၣ်ဃး TPD အကျိၤအကျဲၤဆူညါ ဒီးအတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

တၢ်ဟံၣ်ဖျါမၤသကိးတၢ် အကျိၤအကျဲၤ

တၢ်ဘၣ်ထွဲ လၢအဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်သကိးလိာ်သးတဖၣ်, တၢ်န့ၢ်န့ၢ်လိာ်သးက ဒဲကဒဲ, ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၤ တၢ်စိတၢ်ကမိၣ်တထံးတုၤသး, ဒီးတၢ်ဟံၣ်ပ ညိၣ် တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်သကိး ဒီးတၢ်ကရၢကရိၣ်ချ့ၤအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်သ့ၣ် တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးလၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါမၤသကိးတၢ်လၢအဂီၢ်အကျိၤဖဲ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်အိၣ်သးအလီၢ်န့ၢ်လီၤ.

တၢ်လဲၤလိာ်ဘၣ်သးညိ

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဖဲဂ့ၢ်ဂီၢ်အူကတီၢ်အံၤ လိာ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်မၤတၢ်ဆၢတံာ် လၢအချ့ၤ ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢ ကဟ့ၣ်လီၤစ့ဆိၣ်ထွဲ လၢအဆိအချ့ၤ ဖဲတၢ် နးတၢ်ဖျါကဲထီၣ်သးအကတီၢ်န့ၢ်လီၤ.

စ့ဆိၣ်ထွဲ အကျိၤအကျဲၤအိၣ်အိၣ်

တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤသကိးတၢ်ဒီး ပုၤဟ့ၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤအါဖုအံၤ ကဲထီၣ်တၢ်ဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤ လၢတၢ်ကနီၤဟ့ၣ်လီၤ တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤဆူကိသရၢၣ်တဖၣ်အအိၣ် ချ့ၤချ့ၤ ဖဲတၢ်နးတၢ်ဖျါကဲတီၢ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဒီးစ့ဆိၣ်ထွဲအကျိၤအကျဲၤအိၣ် ဘၣ်အံၤ မၤစၢၤခိၣ်န့ၢ်တဖၣ် ဒ်သိးကဟ့ၣ်နီၤလီၤဘၣ် တၢ်မၤစၢၤတုၤလီၤတီၤ လီၤ ဒီးဒ်သိးကဘျါဆဲး ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

မ့ၢ်တအိၣ်ဒီး တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ လၢအသ့ၣ်ညါဟံၣ်ပနီၣ် တၢ်အိၣ်သးလၢအလီၤသဘံၣ်ဘၣ်ဘၣ်န့ၢ်, ခါဆူညါတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤပုၤဟံၣ်ခိၣ်ဖိ အတၢ်ထံးဂံၢ်ထံးဘါအံၤ ကမၤစၢၤလီၤ မ့ၢ်တမ့ၢ် ကွၢ်ကဟံၣ်ကွၢ် တၢ်ဖိးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢ အမၤစၢၤ TPD တၢ်ဖိးတၢ်မၤ ဒ်နီၣ်ကစၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအိၣ်ဝဲအသိး ဖဲကီၢ်ပယီၤပုၤ လၢကဘျါဆဲး တၢ်တြီၤမၤတံာ်တံာ်အဂီၢ် န့ၢ်လီၤ. ဖဲတၢ်အိၣ်သးလၢတၢ်လဲၤခိဖျါဘၣ် ကတီၢ်ယံာ်တၢ်သဘံၣ်ဘၣ် ဒီးတၢ်နးတၢ်ဖျါအခါန့ၢ်, တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ လၢကိ သရၢၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အံၤ တၢ်ကြးဒီးန့ၢ်အိၣ်သးလၢအကျိၤအကျဲၤအိၣ် ဃုာ်ဒီး နီၣ်ထီၣ် ဒီးတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်တဖၣ် လၢတၢ်လဲၤလိာ်ဘၣ် ဘၣ်အံၤညိ ဖဲကိ ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပတီၢ်ခဲခါလၢ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤလဲၤအံၤ ထီၣ်ဝဲလၢ ဖဲဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်အိၣ်သးက တီၢ်န့ၢ်, TPD လၢဘၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဟံၣ်လီၤ လၢအိၣ်ဒီးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးအံၤ ဖျါဝဲလၢ တၢ်မၤအိၣ်တလၢတ ပုၤ မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်မၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်အံၤ တလဲၤသးတပယုာ်ဃီဘၣ်န့ၢ်လီၤ. မ့ၢ်တမ့ၢ်, တၢ်ဖိးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤလၢ တၢ်သ့ လဲၤလိာ်ဘၣ်ဘၣ် ဒီးကြးဝဲဒီးတၢ်အိၣ်သးန့ၢ်, ဘၣ်တၢ်ထီၣ်န့ၢ်အိၣ်ဒီးအမ့ၢ်အကျိၤအကျဲၤလၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲ လၢကတုၤထီၣ် ထီၣ်ဘးဆူ ကိသရၢၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၤလၢ တၢ်ဖိးတၢ်မၤအကျိၤသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤဒီးသးဆူ ညါ ခိဖျါလၢအဝဲသ့ၣ် လဲၤလိာ်ဘၣ်ဘၣ်သးဒ်တၢ်အိၣ်သးလၢအလီၤသဘံၣ်ဘၣ်ဘၣ်အိၣ်ဝဲအသိးအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ထီၣ်ဆိၣ်က မိၣ်လၢအိၣ်ဒီးအလုၢ်အပုၤ လၢပုၤလၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ကိသရၢၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဖဲတၢ်သဘံၣ်ဘၣ် ဒီးကတီၢ်ယံာ်တၢ် နးတၢ်ဖျါကဲတီၢ်အဂီၢ်လီၤ. ကညိ TPD တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ လဲၤဒီးသးဆူညါသ့ၣ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤလိာ်ဘၣ်ဘၣ်သး သ့ချ့ချ့ဒီးဂ့ၢ်ဂီၢ် ဃုာ်ဒီးတၢ်စူးကါ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ထီၣ်အကျိၤအကျဲၤညိန့ၢ် ဒ်အလုၢ်အလုၢ်အိၣ်ဝဲအသိး ဒီးတမ့ၢ်ဒ်လုၢ်လၢ်အိၣ် ဝဲအသိးတဖၣ်, ကိသရၢၣ်လၢသးအိၣ်ဟ့ၣ်လီၤသးတဖၣ်, ဒီးတၢ်မၤတၢ်ဆၢတံာ် လၢလီၤကဝီၤပတီၢ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး လၢအကါဒိၣ်တဖၣ်

လၢတၢ်ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ကညီ TPD တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ် လၢဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤ လၢတၢ်တြီၤမၤတၢ်တၢ်အဂီၢ်

က. ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ကညီ TPD တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢတၢ်ကကွၢ်ဟံးဖျိထီၣ်အီၤတပူၤယီၤအဂီၢ်

ဒ် Holland et al. (2022) တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးအိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်, ပဒိၣ်ဟ့ၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤတဖၣ် တကြးဟံးလီၤ ဆိ ကီၢ်ပူၤပူၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ်, ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖဲတဖၣ်, ပုၤထူလံၤဖဲဟ့ၣ်ကူၣ်သ့တၢ်မၤစၢၤတဖၣ် ဒ်အကရူၢ် ဒ်ဝဲဘၣ်, ဒီးကြးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ကရူၢ်သ့တဖၣ်အံၤခဲလၢ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်တၢ်လီၤ တပူၤလၢ်လၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် ခွဲးတၢ်ယၢ်အိၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကပတုၢ် တၢ်မၤလီၤဖး ကညီကူၣ်သ့တၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအကျိၤ ခိၣ်ဖျါ တၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ် တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤသကိးတၢ်ဒီး ပုၤဟ့ၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤခိၣ်ဆၢန့ၣ်လီၤ. ဖဲအပူၤကွံၢ်စ့န့ၣ်အတၢ်ပူၤန့ၣ်, ကညီ TPD လဲလံာ်ဆိတလဲ အတၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအကျိၤ ဒ်သိးကတုၢ်ထီၣ်ထီၣ်ဘးဆူ ကီၢ်ဆၢခဲခိၣ်ယၢ်ပလၢ် တၢ်အိၣ်သး အတၢ်လိၣ်ဘၣ်လီၤလီၤဆိဆိတဖၣ် ဃုာ်ဒီးတၢ်ဟံးဖျိမၤသကိးတၢ် အတၢ်ကဲဘျုး လၢအဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါလီၤ တၢ်အီၤ ဖဲလံာ်တၢ်ဟံးဖျါအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကတိၢ်န့ၣ်ခဲးတၢ် ဒီးစ့ဆိၣ်ထွဲဆူညါအံၤ ကြးပညိၣ်ဟံးဝဲလၢ က ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤထဲတမံၤဧၤ လၢအဖဲတၢ်မၤဖဲထဲဆၢကီၢ်ဆၢအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ခ. မၤလီၤတၢ်လၢ တၢ်ကဟ့ၣ်ကူၣ်သ့ပုၤစံၣ်နီၤသ့တဖၣ်အဘျးအလဲ လၢလၢပုၤပုၤ

တၢ်တၢ်အိၣ်ကတၢ် ဖဲတၢ်အိၣ်သးခိၣ်ယၢ်ပလၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ကိၣ်သရၢ်ဟးထီၣ်လၢတၢ်မၤအိၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ဒ် သိးကသိၣ်လိတၢ်ပုၤဒီးကံၢ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် ဒီးကပၤယၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢအသ့တူၢ် တၢ်နးတၢ်ဖျိဆူညါအဂီၢ်, တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ် ဒ်သိးကဟ့ၣ်လီၤကိၣ်သရၢ်တဖၣ် အတၢ်ဆိၣ်သ့ထီၣ်သးသ ဟံၣ် လၢအိၣ်ဒီးသ့သ့လၢကပီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ 2025 န့ၣ်, ဘၣ်တၢ်တီၢ်ဟံးဝဲလၢ ကိၣ်သရၢ်ဖဲဒဲကဝီၤပူၤ ကအိၣ်ဝဲ 240 ဂၤ လၢကလိၣ်ဘၣ် ကျိၣ်စ့ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပုၤထီၣ်တၢ်လီၤလီၤဟံးအံၤ အဘျးအလဲကလၢ်ဝဲ \$100,000 USD ဃုာ်ဃုာ်န့ၣ်လီၤ.

KECD ဒီး KTWG ကံၢ်ကျဲးစးမၤလီၤတၢ်ဝဲလၢ ကိၣ်သရၢ်ဖဲကညီကီၢ်စံၣ်ပူၤ တဂၤစုာ်စုာ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် အဘျးအလဲ တနီၣ် \$350 USD သန့ၣ်က့, မ့ၢ်တၢ်အနီၣ်ကီၢ်တခီ အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်အဘျးအလဲထဲအံၤ တန့ၢ်ဘၣ်. ကိၣ်သရၢ်နီၣ်ဂံၢ် ဖဲကညီကူၣ်သ့တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤန့ၣ် ဟံးအါထီၣ်က့ၢ်က့ၢ် ဒ်သိးကတုၢ် ထီၣ်ထီၣ်ဘးဆူ တၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢဟံးအါထီၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဖဲကညီကီၢ်စံၣ်အပူၤန့ၣ်, လၢတၢ်ကမၤ လီၤတၢ်လၢကိၣ်သရၢ်တဖၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးအဘျးအလဲအဂီၢ် စုာ်ဖျိလၢတၢ်ကလိၣ်ဘၣ်အီၤ လၢတၢ်တယၢ်ကွၢ်အီၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ \$4.3M USD (\$4.3 ကကွၢ်) န့ၣ်လီၤ. ဖဲ 2024-2025 တၢ်သိၣ်လိ နီၣ်န့ၣ်, ကိၣ်သရၢ်အဘျးအလဲအတၢ်လီၤတူၢ်လီၤကံၢ်န့ၣ် အိၣ်ဝဲ 25% န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်တစးထီၣ်ရဲၣ် ကျဲၤဘျီဆူအီၤဘၣ်န့ၣ်, တၢ်လီၤတူၢ်လီၤကံၢ်အံၤ တၢ်မ့ၢ်လၢ်ဟံးအီၤလၢကအါထီၣ် ဖဲ 2025-2026 န့ၣ် လီၤ.

Teachers in Mae La using a total physical response (TPR) activity during a subject training workshop

တၢ်ဂီၤတဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ကွဲးအီၤလၢဖိသ့ၣ် လၢအဘၣ်တၢ်ဆၢထီၣ်အီၤဆူ 2023 ဟံၣ်ခိၣ်ဒီဖျါၣ် ကိုသရၣ်မုၢ်နီၤ တၢ်ကွဲးတၢ်ဂီၤတၢ်ပြၢ ခိဖျါ KECD

ဂ. ဆိၣ်ထွဲ တၢ်မၤတၢ်ဆၢတၢ် လၢတအိၣ်ဒီးလိၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ဃးဆူညါ

တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤလိၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ပုၤလိၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ပုၤလၢအကါဒိၣ် ဖဲတၢ်ကိတၢ်ခဲအကတီၢ် မ့ၢ်လၢ COVID-19 ဒီးတၢ်ထီၣ်ဒုၣ်ထီၣ်ဒါ ဖဲကညီကိၢ်စံၣ်အပူၤန့ၣ် ကဲထီၣ်တၢ်လံၤ တၢ်တြီၢ်မၤတၢ်တၢ်လၢတၢ်ကဒီးန့ၣ်တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤအဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့က, တၢ်တအိၣ်ဒီးလိၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ဃးန့ၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်လၢကတၢ်လၢကစၢၤအါ ဒီးကျိၣ်စ့အတၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤ စၢၤန့ၣ်ဒီး ကျိၣ်သ့တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဃးအီၤလၢလိၢ်ခၢၣ်သးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်တအိၣ်ဒီးလိၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ဃးန့ၣ် ပၣ်ဃုာ်ဒီး တၢ်ဟံၣ်လီၤစ့ဆိၣ်ထွဲလီၤလီၤဆိဆိ ဒ်သိးကမၤလီၤတၢ်ဝဲလၢ လိၢ်ကဝီၤကျိၣ်သ့ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်ကဟ့ၣ်အီၤအဘူးအလဲလၢလၢလိၢ်လီၢ် ဒီးတၢ်ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအီၤ ဒ်သိးကဟံးထီၣ်မူဒါလၢအဂ့ၢ် လၢအဘၣ်ထွဲဒီး TPD ကသ့အဂီၢ်လီၤ.

ဖဲဒဲကဝီၤအပတီၢ်န့ၣ်, Office of Camp Education Entity (OCEE) လိၣ်ဘၣ် IT တၢ်မၤစၢၤ ဒ်သိးကထၢဖိၣ် ဒီးဟံးထီၣ်နီၤဖး ကျိၣ်သ့တၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖိၣ်တုၤလီၤတီၤလီၤကသ့အဂီၢ်လီၤ. တၢ်လိၣ်ဘၣ်ခိဖျါထၢၣ်လဲး(ပ)ထိး(ပ), အထၢၣ်နး ဒီး IT တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်အံၤ အဘူးအလဲကလၢကဲဒ်ဒဲ ဒဲကဝီၤတဖျါၣ် \$4,000 ဃၣ်ဃၣ် ဒီးဒဲကဝီၤ 7 ဖျါၣ်ဟံၣ်ဖျါန့ၣ် အဘူးအလဲခဲလၢကအိၣ်ဝဲ \$28,000 USD န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး ဖဲကညီကိၢ်စံၣ်ပူၤန့ၣ် ကိၢ်ဆၣ်ကျိၣ်သ့ဝဲဒါးတဖၣ် လိၣ်ဘၣ်အါထီၣ် IT တၢ်မၤစၢၤ ဒ်သိးကမၤဂ့ၢ်ထီၣ် တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤဘၣ် ဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ် ကျိၣ်သ့တၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖိၣ်အကျဲၤအကျဲၤအဂီၢ်လီၤ. ခိဖျါထၢၣ်လဲး(ပ)ထိး(ပ), အထၢၣ်နး ဒီး IT တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်အံၤ အဘူးအလဲကလၢကဲဒ်ဒဲ \$7,500 USD လၢကိၢ်ဆၣ် 26 ဘၣ်အဂီၢ် ဒီးကိၢ်ရဲၣ် 7 ဘၣ်အဂီၢ် အဘူးအလဲခဲလၢကအိၣ်ဝဲ \$195,000 USD န့ၣ်လီၤ.

ဃ. မၤဆူၣ်ထီၣ် ကိုခိၣ်တဃာ် TPD

တၢ်မၤလိမၤဒီးဃုာ်ဒီးတၢ်သကိး တၢ်မၤအဒိတခါအံၤ ဘျါဆဲးတၢ်တၢ်ခါခါ လၢအဘၣ်တၢ်ဟ်ပနီၣ်ဃာ်အံၤ ဖဲတၢ်ဃုသ့ၣ် ညါမၤလိမၤအပူၤသ့ဝဲ လၢအမၤ - ကိုသရၣ်တဖၣ်တၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအအိၣ်ထဲတဂၤဇၢ် ဒီးတၢ်လိာ်ဘၣ်လၢ တၢ်ကဒုးပၣ်ဃုာ် ကိုသရၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်လဲၤခိဖျါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤထီၣ်န့ၣ် ကိုသရၣ်လၢ အိၣ်ဒီးကံၢ်စိပတီၢ်ထီၣ်ဘး, အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤသး ဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်လဲၤခိဖျါတဖၣ်န့ၣ်, တၢ်သကိးကဒဲကဒဲအတၢ်န့ၣ်ကျဲအံၤ ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ TPD လၢတအိၣ်ဒီးလိာ်ခါၣ်သးအ တၢ်ဖိာ်ဃး ဖဲကိပတီၢ် ဒီးဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢတၢ်လိာ်ဘၣ်အံၤ လၢကိုသရၣ်အသီတဖၣ်အဂီၢ် လီၤဆိဒ်တၢ် ပုၤ လၢအစးထီၣ်မၤတၢ်ဖဲန့ၣ်တတ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်အံၤကကတၢ်ကတီၢ်န့ၣ်ကိုသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်တြီမၤတၢ်တၢ်ဆူညါအဂီၢ် ခိဖျါတၢ်မၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ် TPD လၢအလီၤစၢၤသ့စၢၤကိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်သိၣ်လိာ်န့ၣ်ကျဲ လၢကိုသရၣ်အသီ အဂီၢ် ဒီးတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ် တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကိုသရၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်လဲၤခိဖျါတဖၣ်အဂီၢ်အံၤ မၤဂ့ၤထီၣ် TPD ဖဲကိပတီၢ် သ့ဝဲန့ၣ် လီၤ. စ့ဆိၣ်ထွဲအတၢ်တီၢ်ကျဲ လၢအဟ့ၣ်လီၤ ကျိၣ်စ့တၢ်ဟ့ၣ်ကနၤတဆဲးတက့ၢ် လၢကိုသရၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်လဲၤခိဖျါတဖၣ် အဂီၢ်အံၤ ကမၤဂ့ၤထီၣ် တၢ်ပၤဃာ် ကံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်အိၣ်ယၤလၢအိၣ်ဒီးအလုၢ်အပူၤ လၢအမၤဝဲ ကိုသရၣ်တဖၣ် ဖဲကညိကို တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ချုးလၢတၢ်အံၤကဲထီၣ်သးသဒီးဘၣ်န့ၣ်, ကိုသရၣ်ပုၤန့ၣ်တၢ်လၢအအိၣ်ဟ်တဖၣ် လိာ်ဘၣ်ဝဲ တၢ် ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒ်သိးကမၤလီၤတၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢလၢပုၤပုၤ လၢကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်လိာ်ဘၣ်အါ ထီၣ်ကိုသရၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

ဖဲဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤပတီၢ်န့ၣ်, တၢ်ဆၢဒီးန့ၣ်က့ၤ ကိုသရၣ်ပုၤန့ၣ်တၢ် လၢအိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ပ တီၢ်ထီ (Advanced Skills Trainers (ASTs)) ဒိၣ်ဒိၣ်အါအါ လၢအမၤ - ကိုခိၣ်တဃာ် အပူၤက့ၢ် သက့ၢ်ဘၣ် လၢလံာ်မိၢ်ပုၤတဘျီအဖီခိၣ် လၢအအိၣ်ဒီး လိာ်လၢ ဒီးမ့ၢ်ဆူညါ လၢတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သိၣ် လိာ်အဂီၢ်လီၤ. လၢအပူၤက့ၢ်န့ၣ်, KRCEE ကိုတဖျါၣ်စုာ်စုာ်အပူၤ အိၣ်ဒီး AST 2 ဂၤဃာ်ဃာ် လၢအ ဒီးန့ၣ်ဘၣ်အဘူးအလဲအါတစးန့ၣ်လီၤ. တၢ်က့ၤထၢန့ၣ်အါထီၣ် AST အံၤ တၢ်လၢာ်ဘျီလၢကစၢၤ က အိၣ်အါထီၣ်ဝဲ တနီၣ် \$13,000 USD ဃုာ်ဃုာ် လၢပုၤန့ၣ်တၢ်အဘူးအလဲအဂီၢ် ဒီး \$25,000 လၢ တၢ်သိၣ်လိာ်လီၤဆိဆိတနီၣ်အဂီၢ်လီၤ.

ဖဲကညိကီၢ်စဲၣ်အပူၤန့ၣ်, ကီၢ်ရဲၣ်ပတီၢ် ပုၤဟ့ၣ်လံာ်မိၢ်ပုၤတၢ်သိၣ်လိာ် အိၣ်ဝဲ 56 ဂၤ ဒီးလိာ်ခါၣ်သးပ တီၢ် ပုၤဟ့ၣ်လံာ်မိၢ်ပုၤတၢ်သိၣ်လိာ် အိၣ်ဝဲ 8 ဂၤ လၢအကလိာ်ဘၣ်တၢ်မၤလိဘူးဘူးတံၢ်တံၢ် ဒ်သိးကမၤ ဂ့ၤထီၣ် တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၤ တၢ်ဂ့ၢ်လၢအပၣ်ဃုာ်ဖဲလံာ်မိၢ်ပုၤအဂီၢ်လီၤ. တၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်က့ၢ် ဟ့ၣ်ဖးဝဲလၢ တၢ်ကဟဲကိးပုၤန့ၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဆူလီၤခါၣ်သးတၢ်လိာ်တၢ်ကျဲ လၢတၢ်သိၣ်လိာ် ဘူးဘူးတံၢ်တံၢ် 1 လၢအဂီၢ်လီၤ. တၢ်အံၤတၢ်လၢာ်ဘျီလၢကစၢၤကအိၣ်ဝဲ \$40,000 USD ဃုာ်ဃုာ်န့ၣ် လီၤ.

ဖဲပုၤဟ့ၣ်လံာ်မိၢ်ပုၤတၢ်သိၣ်လိာ်တဖၣ် ထီၣ်တၢ်မၤလိဘူးဘူးတံၢ်တံၢ်ဝဲအါ, ဆူညါတပတီၢ်န့ၣ် ကမၤ ဝဲ တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်သိၣ်လိာ် ဆူကိုသရၣ်လၢ KECD တီၢ်ထီကိုအဖျါၣ် 50 အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢာ်ဘျီ လၢကစၢၤလၢတၢ်တဃာ်ဟ်အံၤ လၢပုၤဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိာ်တဖၣ် ကလဲၤဒီးဟ့ၣ်လီၤတၢ်သိၣ်လိာ် ဖဲတီၢ်ထီကို တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တနီၣ် \$40,000 USD န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး, ကိုသရၣ်ဟးဝုၤဝီၤပုၤန့ၣ်တၢ်တဖၣ် ဟ်ဖျါထီၣ် အတၢ်ဘၣ်သးလၢ ကတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘး ဆူ ကိုသရၣ်တဖၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ် ဂုၤန့ၣ်အလီၢ် ခိဖျါ တၢ်သိၣ်လိာ်န့ၣ်လိာ် ဒီးတၢ်ဟံးစုာ်န့ၣ်ကျဲ လၢအပ တၢ်ထီန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိာ် ဆူကိုသရၣ်ဟးဝုၤဝီၤပုၤန့ၣ်တၢ်တဖၣ် လၢတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်အံၤအဂီၢ် ခိဖျါတၢ်သိၣ်လိာ်လၢတၢ်တဃာ်ဟ်အံၤ, ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်လၢ ကဟ့ၣ်လီၤက့ၤ တၢ်သိၣ်လိာ် ဆူကိုသရၣ်တဖၣ်အဂီၢ် တၢ်တဃာ်က့ၤလၢ ကလိာ်ဘၣ်ဝဲ \$30,000 USD န့ၣ်လီၤ. ကို သရၣ်ဟးဝုၤဝီၤပုၤန့ၣ်တၢ်ဖိတဂၤစုာ်စုာ်အဂီၢ် တနီၣ်အတီၢ်ပုၤ တၢ်လၢာ်ဘျီလၢကစၢၤန့ၣ်ကမၤဝဲ \$6,000 USD ဃုာ်ဃုာ် လၢအပၣ်ဃုာ်ဒီး တၢ်ဖးတၢ်မၤအဘူးအလဲ, တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဘူးအလဲ, တၢ်စးကျဲးထုးထီၣ်လီၤ, ဒီးနီၢ်ကစၢၤပိးလိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမံၤညါ ကိုသရၣ်ဟးဝုၤဝီၤပုၤန့ၣ်တၢ် တဖၣ်အံၤ တၢ်လိာ်ဘၣ်အံၤ ဒိၣ်န့ၣ်အလီၢ် ဒ်သိးကလဲၤဟ့ၣ်လီၤတၢ်သိၣ်လိာ် ဆူကိုသရၣ်လၢ အအိၣ် လၢလိာ်ယံၤ ဖဲကညိကီၢ်စဲၣ်ပုၤအဂီၢ်လီၤ.

င. ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်အိၣ်သးလၢ အလဲၤလိာ်ဘၣ်သးညီၣ် ဒ်သးကခိဆၢဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်အဂီၢ်

လၢတၢ်အိၣ်သးတလီၢ်တၢ်လိာ်ဆဲး ဒီးတၢ်ဘၣ်ယီၣ်အသီတဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဖဲဂ့ၢ်ဂီၢ်အူကတီၢ်အံၤ လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆၢလၢလဲၤလိာ်ဘၣ်သးညီၣ် ဒီးတၢ်မၤတၢ်ဆၢတၢ်လၢအချၢန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ် TPD ဖဲဘၣ်ကိာ်ဘၣ်ခဲ ကဝီၤပူၤအဂီၢ်, တၢ်အံၤမၤတၢ်အကါဒိၣ်လၢ ကယုဒီးန့ၢ်ဟံၣ် ထံဂ့ၢ်ဂီၢ်ဂၤပူၤဟ့ၣ်မၤဘျီတၢ်ဖိအဂၤ လၢအအၢၣ်လိာ်သး မ့တမ့ၢ် မၤအါထီၣ် တၢ်ဟံၣ်ဖျါမၤသကိးတၢ်ခဲခိယၢ်ပၤယုာ်ဒီး ကီၢ်ကိၣ်တၢ်ပဒိၣ် ကျိၣ်စ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲၤကျိၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးအံၤ တမ့ၢ်ထဲလၢ ဘၣ်ကိာ်ဘၣ်ခဲ TPD ဒီးကိၣ်သရၣ်အဘျးအလဲသ့တဖၣ် စ့ၤဝဲဒိၣ်နီၢ်မးအယီၣ်ဘၣ်, မ့မ့ၢ်တခါ တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်စ့ဆီၣ်ထွဲ ဟဲဝဲလၢတၢ်လိာ်အါတီၤအံၤ မၤစ့ၤလီၤ ပူၤတဂၤၤတၢ်ခဲတၢ်ယာ်ခဲလၢ အတၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးတဖၣ် ဒီးမၤအါထီၣ် လိာ်ကဝီၤပူၤတၢ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိး အတၢ်စိတၢ်ကမီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲတၢ်မၤအတၢ်ဘျးစဲးလိာ်သး လၢတၢ်မၤအါထီၣ်အံၤ ဒီးလၢအဂီၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်လိာ်ဘၣ်အိၤ ဒ်သးကတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးဆူ ဘၣ်ကိာ်ဘၣ်ခဲ ကူၣ်သ့ပူၤမၤတၢ်ဖိ အတၢ်လိာ်ဘၣ်လၢအလီၤဆီလိာ်သးတဖၣ် ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျိၣ်အကျဲ လၢကဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်လီၤ.

စ. တၢ်ကူၢ်ကဒါက့ၤ TPD လိာ်ညီၣ်သိၣ်ဒိၣ်တဖၣ် ဒီးသးန့ၢ်ထီၣ်သးလၢ ခုခါကတီၢ် တၢ်တၢ်တၢ်တဖၣ်အဖီခိၣ်

ခုခါကတီၢ်တၢ်နးတၢ်ဖျါသ့တဖၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်တၢ်တၢ်အါမၤ လၢအဆိတလဲ တီၤဒေးပူၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤ ဖဲတၢ်လိာ် တၢ်ကျဲၣ်တီၤလၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. အခဲအံၤ, တီၤဒေးတဖၣ် အါစ့အါဘျီ အိၣ်ဒီးကိၣ်ဖိလၢ အသ့ကတီၢ် ကညီၣ်ကကျိၣ်တဖၣ် ဒီးပယီၤကျိၣ် လၢအပတီၢ်လိာ်ဆီလိာ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိၣ်သရၣ်လၢဘၣ်တၢ်သံက့ၢ်သံဒီးအီၤအါဂၤ ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤ အတၢ်လဲၤခိဖျါဘၣ်သး တၢ်တၢ်တၢ်သ့တဖၣ်အံၤ ဒုးကဲထီၣ်တၢ်တၢ်ဘၣ် တၢ်သ့ၣ်ကိာ်သးဂီၤ, ကဲထီၣ်တၢ်တြီၤမၤတၢ်တၢ် လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အသီ, တြီၤပာ်အဝဲသ့ၣ်လၢကဟ့ၣ်လီၤ နီၢ်ကစၢ်တဂၤဂီၢ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဆူကိၣ်ဖိတဖၣ်အအိၣ် ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်သးတၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်လၢာ်ဘၢ လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဝဲလၢ တၢ်ကကွၢ်ကဒါက့ၤ TPD လိာ်ညီၣ်သိၣ်ဒိၣ်တဖၣ် ဒီးထၢန့ၢ်ဟ့ၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤတဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် -

- တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့တဖၣ် လၢတၢ်ကသိၣ်လိတီၤဒေးလၢအိၣ်ဒီးကိၣ်ဖိအါအါဂီၢ်ဂီၢ်
- အကျိၣ်အကျဲတဖၣ်လၢကဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ ကိၣ်ဖိလၢတသ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ် ကျိၣ်လၢတၢ်စူးကါအီၤလၢတၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်
- တၢ်စူးကါ ကျိၣ်အါကျိၣ် တၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လိအကျိၣ်အကျဲ လၢအတုၤလီၤတီၤလီၤ
- တၢ်သိၣ်လိအတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့တဖၣ် လၢအစူးကါတၢ်သိၣ်လိပီၤလီၤစ့ၤ
- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ ကိၣ်ဖိတၢ်ရဲၤလိာ်ဟံၣ်လိာ် ဒီးသးဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအသီတခါ လၢအကွၢ်ကျဲးစးဘျီဆူ တၢ်ဂ့ၢ်ကိသ့တဖၣ်အံၤ ဒီးဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ကိၣ်သရၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် TPD တၢ်မၤလိ 3 ခါ လၢဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်သးယဲၤအံၤ ဟ့ၣ်ဒီးတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ University College London ဒီး The Inclusive Education Foundation န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိအဆိကတၢ်တခါ လၢအမ့ၢ် "တၢ်ဆီတလဲမၤဂ့ၢ်ထီၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဖဲတၢ်အိၣ်သးလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်တၢ်တၢ်တဖၣ်အပူၤ - တၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လိတၢ် ဖဲတၢ်သးလိာ်သး ကျဲၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်အတၢ်အိၣ်သးအပူၤ (Transforming Education in Challenging Environments: Teaching in contexts of mass displacement)" န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအံၤ လၢ အဲကလံးကျိၣ်, ကညီၣ်စ့ၤကျိၣ်, ဒီးပယီၤကျိၣ်, ဒီးတၢ်ကဟ့ၣ်လီၤအံၤလၢ တၢ်ထီၣ်လိာ်တၢ်ပီၣ်တၢ်ပီၣ်သကိး လၢနီၢ်ကစၢ် ခိဖျါ KRCEE, KECD ဒီး KTWG ပူၤဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိၣ်သရၣ်တဖၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် လိာ်အိၣ်သး လၢ UCL အအိၣ် လၢတၢ်မၤလိလၢအဝဲသ့ၣ်မၤလိအံၤဝဲၤတခါ စုာ်စုာ်အဂီၢ် ဒီးပူၤလၢအမၤလိတၢ်မၤလိဝဲၤလၢအဲကလံးကျိၣ်တဖၣ်န့ၣ် ကအိၣ်ဒီးတၢ်ခဲတၢ်ယာ်လၢ ကမၤလိဟံးန့ၢ် University of London ဖျါစိမိတီၤဒိၣ်တၢ်ခဲပတီၢ်တပတီၢ် လိာ်အိၣ်သး လၢကူၣ်သ့ပီၣ်ညါအဂီၢ် (Post Graduate Certificate of Education) န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢတၢ်သ့ၣ်ညါဟံၣ်ပနီၣ်ကိၣ်သရၣ်အဂီၢ်န့ၣ် လိာ်ဘၣ်ဝဲ \$250,000 USD ယုာ်ယုာ်န့ၣ်လီၤ.

ကိုဒါလွဲမဲကညီကိုသွန်တဖန်အံ၊ ဘဉ်တင်တအီလ၊
 ထးလ၊ဘဉ်တင်ကွဲးကါကွဲးအံ၊ ပဉ်ဃုာ်ဒီး သိလွဉ်ပဉ်ရံးထး၊
 ထးဘိ I beam, သိလွဉ်ဖးဒိဉ်ထးချဉ်ကွီ၊
 ဒီးမျဉ်ချအဘုဉ်ကတဖန်